

УДК 2(477.81)

І.І. Булига

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ФОРМУВАННІ РЕЛІГІЙНОЇ СИТУАЦІЇ СУЧАСНОЇ РІВНЕНЩИНИ: СПРОБА РЕЛІГІЄЗНАВЧО-ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ

У статті аналізується формування окремих аспектів нової релігійної ситуації на Рівненщині. Адже в умовах суспільних змін релігія трансформується під впливом соціальних чинників, відтак і релігійне життя знаходить для себе нові форми.

Ключові слова: релігійна ситуація, новий віруючий, конфесії.

This article analyzes the formation of certain aspects of the new religious situation in Rivne region. Indeed, in terms of social change religion transformed under the influence of social factors, and thus religious life finds its new form.

Keywords: religious situation, a new believer denomination.

В статье анализируется формирование отдельных аспектов новой религиозной ситуации на Ровенщине. Ведь в условиях общественных изменений религия трансформируется под влиянием социальных факторов, поэтому и религиозная жизнь находит для себя новые формы.

Ключевые слова: религиозная ситуация, новый верующий, конфессии.

XX століття істотно скорегувало погляди науковців на майбутнє релігії – від передбачень про її зникнення до оптимістичних концепцій беззаперечного існування релігії в майбутньому. Реалії XXI століття підтверджують, що релігії не вичерпали своєї ціннісно-світоглядної значимості, адже основна частина населення світу залишається релігійною. Як влучно зазначає російський дослідник Г. С. Кисельов: «У наш час стає все зрозуміліше, що людина без Бога, людина, зведена до природної істоти, не тільки не здатна здійснити свій ідеал, але вона прямо приречена на загибель – і швидше за все від власних рук. І ось людина схильна знову звернутися до Бога ...» [3, с. 18]. Такі процеси «повернення релігії» ми спостерігаємо у всьому світі. Не виключенням у цьому стають українські терени, зокрема і Рівненщина.

У зв'язку з цим виникає практична необхідність переосмислення релігійних процесів (безпервної послідовної зміни наступних один за одним моментів розвитку релігійного комплексу). Такі зміни опредмечуються для вивчення, прогнозування і управління через релігійну ситуацію. Під останньою, розуміємо різноманіття релігійних процесів у взаємозв'язку між собою та соціальним середовищем. Маємо на увазі комплексне, системне утворення, локалізоване і водночас фіксоване в просторі та часі на певному/конкретному об'єкті (у даному випадку території Рівненщини). Адже для визначення, осмислення та прогнозування загальноукраїнських тенденцій в площині розвитку релігійних процесів, важливе значення відіграє вивчення специфічно регіональних особливостей розвитку релігійної ситуації, яке і постає як мета нашого дослідження. Перспективність такого підходу визначається не лише теоретичною складовою, але й практичним застосуванням у сфері міжконфесійних, державно-церковних відносин.

Важливість визначеної нами проблематики підтверджується фактом полідисциплінарних досліджень різних аспектів релігійної ситуації, яке здійснюється на стику наступних дисциплін: релігієзнавства (як формуючого знання про предметне поле дослідження, його основні категорії, принципи і поняття); експертології (як системи знань про експертизу і як складової частини прогнозування); прогностики (як науки, основне завдання якої полягає в розробці спеціальної методології прогнозування); державного управління (як науки, що вивчає управління соціальними процесами, персоналом державної служби та суспільними сферами) [7, с. 299]. Відтак дослідженням сучасної релігійної ситуації займаються філософи, футурологи, соціологи, політологи, посеред яких А Колодний, В. Єленський, М. Кирюшко, В. Титаренко, Л. Филипович та інші.

Релігійна ситуація як система є динамічною і змінною. Офіційна статистика надана Управлінням культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації станом на 11 червня 2013 року фіксує у Рівненській області присутність 29 конфесійних напрямків в межах яких діє 1454 релігійні громади. Для порівняння зазначимо, що на 1 січня 1999 р. в Рівненській області діяло 1085 релігійних організацій. Отже за останнє десятиліття спостерігаємо значний приріст інституційної структури релігійних організацій на 25%. У цілому, зауважимо, що Держкомнацрелігій фіксує наступні зміни кількості релігійних організацій на Рівненщині: 2000 р. – 1135, 2001 р. – 1192, 2002 р. – 1241, 2003 р. – 1301, 2004 р. – 1357, 2007 р. – 1386, 2008 р. – 1461, 2009 р. – 1478, 2010 р. – 1499, 2011 р. –

1511 р. Аналізуючи статистичну площину зазначимо, що протягом останніх чотирьох років динаміка становлення релігійного середовища згасає, зростання інституційної мережі релігійних організацій фактично набуло усталеного характеру.

Сьогодні релігія змінює статус і трансформується. Такі тенденції характерні і для Західного регіону, до якого належать території Рівненської області. Переосмислення статусу релігії на цих теренах пов'язане із суттєвими суспільними змінами. Загальноцивілізаційні трансформації – перехід до нової соціокультурної реальності (постмодерне, постінформаційне, постіндустріальне суспільство), процеси світової глобалізації; наслідки науково-технічного прогресу, криза європейської цивілізації, принципу європоцентризму, процеси секуляризації. Не дивлячись на те, що релігійну матрицю Рівненщини репрезентують християнські, іудейські, нетрадиційні віросповідання такі зміни характерні, насамперед для християнських конфесій.

Знакову тенденцію сучасних трансформацій християнської сфери Рівненщини символізує переорієнтація духовного пошуку у приватну сферу. Остання супроводжується сьогодні процесом виходу віруючих за межі організованих форм домінуючих релігій, внаслідок чого релігійна самоідентифікація стає в меншій мірі монохромною, чітко обмеженою конфесійною приналежністю і набуває рис невизначеності. Особа керується релігійними настановами і цінностями, проте не артикулює їх у спеціальні інституціональні форми. Релігійна віра і релігійна практика стають особистою справою кожної людини. В силу таких обставин знаходить практичну значимість теза: «Моя мета – володіння максимумом релігії з мінімумом догм» [8, с. 87]. Відтак, релігійність на Рівненщині, як і зрештою в Україні, перестає бути властивою лише церкві, а приналежність до церковної общини стає лише особливим типом релігії.

Безумовно, сучасне українське суспільство вимагає нових, мобільних форм вияву своєї релігійності. Адже, сучасна людина, особливо молодь, шукає нові ідеали через потяг до таємничого, трансцендентного і не завжди традиційного. Саме це дозволяє їй вийти за межі свого індивідуального існування. Занадто багато людей стали бачити Бога, себе і шляхи свого спасіння по-своєму.

Не винятком постає і Рівненщина. В ідеальній ситуації історична релігія, насамперед сама має так змінити систему релігійних символів і релігійної практики, щоб прийняти сучасну секулярну людину-прагматика і профана, надати їй сенс життя у поцейбічному світі. Історична релігія повинна бути готовою до «скромної» суспільної ролі, вона має зрозуміти, що співіснування різних картин світу передбачає не взаємне руйнування, а створення такої соціальної структури, яка буде готовою сприйняти обопільне збагачення багатоманіттям. Відтак у нашій державі загалом, і на Рівненщині, зокрема, спостерігаємо процеси поступової трансформації історичної релігійної традиції в ранньосучасний і сучасний тип релігії (за висловом Р. Белла).

Проте, жодна історична релігійна традиція не трансформувалася і не буде трансформуватися за ідеальною формою. Остання взагалі дуже важко піддається таким змінам. Таку тенденцію сьогодні демонструє становище у Православній церкві. На Рівненщині цей віросповідний напрямок представлений конфесіями: Українською Православною Церквою Московського Патріархату (УПЦ МП), Українською Православною Церквою Київського Патріархату (УПЦ КП), Українською Автокефальною Православною Церквою, Незалежними релігійними православними громадами і налічує у 2013 році 989 громад (за статистичними даними наданими Управлінням культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації).

Саме сучасне українське православ'я, насамперед, є однією із тих конфесій, які показують свою нездатність до модернізації. Особливо такі процеси характерні для УПЦ (у 2013 р. налічує 636 громад). Чому так відбувається? На думку українських науковців, з якою ми солідаризуємося, серйозна внутрішня проблема цієї конфесії задана стадіальними характеристиками природи цієї церкви. По суті, перед нами тип візантійської традиційно-середньовічної церкви, якої не торкалися процеси модернізації. Вона є адекватною найбільш традиціоналістському сектору суспільства і, як і раніше, цілком орієнтована на модель універсальної імперії і зрощення з державою. Вона не спроможна успішно розвиватися у конкурентному середовищі, принципово не здатна до діалогу, потребує монополії, не може працювати з модернізованими верствами суспільства, тяжіє до маніхейського прочитання будь-яких сил, які їй протистоять, потребує образу ворога, орієнтована на кризову мобілізацію. Тому прагнення законсервувати ситуацію і відверте антизахідництво цієї церкви – не дань традиції, а умова виживання [6, с. 140]. Але остання має усвідомлювати, що уцілому модернізація суспільства передбачає і релігійну модернізацію. Причому такі модернізаційні потенції з однієї сторони пов'язані зі змінами в конфесійних догмах, ритуалах, органічній і ієрархічній структурах тощо. З іншої сторони, Церква має змінити своє ставлення до модернізованого суспільства.

Зрештою УПЦ КП (на Рівненщині налічує 327 громад) також є доволі складним і суперечливим явищем в українському релігійному і суспільному дискурсі. Саме її постання було задане позиціонуванням РПЦ в українській ситуації. До УПЦ-КП ідуть люди, які мислять національно і не бажають перебувати в середовищі, яке відторгає національну державність. Як і належить для традиційного православ'я, ієрархія цієї церкви орієнтована на владу. Патріарх Філарет – державник, але, на відміну від ієрархів УПЦ – державник український. Серед головних проблем цієї Церкви – її неканонічний статус, а також постать її очільника, за яким тягнеться шлейф радянського минулого [6, с. 154].

Сьогодні на Рівненщині існують конфесії Католицької церкви, які представлені Римо-Католицькою Церквою (РКЦ) та Українською Греко-Католицькою церквою (УГКЦ). Офіційна статистика налічує станом на 11 червня 2013 року 27 релігійних громад Католицької церкви у Рівненській області (за статистичними даними наданими Управлінням культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації). Показовим є тенденції розвитку РКЦ, яка має у цьому регіоні багатьох своїх прибічників, так як ця територія довгий час історично була складовою частиною Речі Посполитої. На думку українських науковців, саме РКЦ має сьогодні великий стабільний приріст; самодостатність; оперативне розгортання наукового і освітнього потенціалу, широке просвітництво вірних та високий рівень індивідуальної роботи з ними. Якщо протягом століть Римо-Католицька Церква на рівненських територіях була конфесією переважно польської нації, то на даний момент спостерігається процес руйнації національно-конфесійної тотожності [5, с. 183–188]. Очевидно українізацію РКЦ обумовлена процесами інкультурації, що відбуваються у ній.

Успішно розвивається і протестантизм. За офіційною статистикою на Рівненщині нараховується 462 релігійні громади протестантських віросповідань (за статистичними даними наданими Управлінням культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації). Це, зокрема, – Євангельські християни-баптисти, Християни віри євангельської, Адвентисти сьомого дня, Християни віри євангельської незалежні, Євангельські християни-баптисти незалежні, Незалежні євангельські християни, Свідки Єгови, Собор незалежних Євангельських церков України, Асоціація місіонерських церков євангельських християн в Україні та інші. Після двадцяти років місіонерської діяльності протестантські конфесії починають вголос, на думку М. Черенкова, яку ми розділяємо, задавати «вголос складні питання про свою соціальну позицію, про доцільність в культурному контексті, своєї ролі в загальнохристиянській традиції» [9, с. 5]. Основним досягненням останніх років стала дискусія про соціальну і богословську позицію євангельських церков, в якій критику навчилися приймати, а різниці поглядів всередині однієї церкви – радіти.

Зрештою, найбільш модернізаційні потенції християнства виявляють себе у протестантизмі. Це пов'язане із низкою факторів, посеред яких: формування логікою самої віри незалежної особистості віруючого, який працює і свою чесну працю сприймає як служіння Богу; визнання демократії як найкращого здійснення євангельських принципів в суспільно-політичному устрої держави; відношення до науки як до благочестивого пізнання волі Бога, як до справи благочестивої і богоугодної.

Відтак історія розвитку багатьох європейських держав показала, що протестантизм, поступово задав цей еталон і католикам, і оточуючому світу. І ці релігійні принципи не вимагають від католицизму (як і від православ'я) відмови від фундаментальних догматичних основ віри, але, поряд з тим, радикально змінюють відношення людини до свого місця у світі і цінностей суспільного буття.

На особливу увагу заслуговує харизматичний рух, який на сьогодні є тим феноменом, який на думку В. Єленського, важко втиснути у жорсткі дефініції. Скоріш за все він являє собою простір, який не має чітких кордонів [1]. Тому харизматичні церкви прийнято вважати складовою неохристиянства, які представляють собою численні відгалуження від протестантських, перш за все п'ятидесятницьких церков. Харизматизм на Рівненщині репрезентований Церквою Повного Євангелія, Церквою Живого Бога, Церквою «Посольство Боже», релігійними громадами харизматичного напрямку. Вважаємо, що на трансформаційні тенденції у конфесійному просторі Рівненщини (поряд із п'ятидесятниками) найближчі 10-15 років помітно впливатимуть саме харизмати.

На Рівненщині зареєстровані й інші новітні релігійні течії. Але в цілому важко визначити загальну кількість нетрадиційних віросповідань в Україні, оскільки чимало з них не пройшли процедуру офіційної реєстрації, позаяк вона не є обов'язковою. Проте статистичні дані демонструють діяльність на Рівненщині релігійних громад РУНвіри, Релігійного центру об'єднання релігійних громад рідновірів України, Релігійного об'єднання товариства Свідомості Крішні, Церкви Ісуса Христа Святих Останніх днів (5 релігійних громад – за статистичними даними наданими Управлінням культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації).

Проте не дивлячись на низьку статистику присутності неорелігій, зазначимо, що перспективи та умови для поширення їх на території Рівненщини є сприятливими, що пояснюється затяжною соціально-економічною нестабільністю та кризою традиційних конфесій, зокрема православ'я. Сьогодні, в умовах, коли традиційні цінності, стійка система релігійних, як горизонтальних, так і вертикальних відносин не завжди задовольняють життєві, а відтак і духовні потреби людей – все це незмінно приводить до висловлення колективного незадоволення шляхом створення нової релігії, яку багато будуть сприймати як єдиноможливий шлях виходу із кризи, як надію на кардинальні зміни у приватному і суспільному житті. Логіка такої постановки проблеми підтверджується й міркуваннями А. Колодного, який вважає, що на зміну модерну і в релігії приходить постмодерн. Він прогнозує, що за 10-15 років громади нетрадиційних віросповідань поставатимуть як своєрідні клуби за інтересом [4, с. 59].

Специфічною ознакою сучасної релігійної ситуації на Рівненщині є те, що не дивлячись на великий інтерес до релігії, вона сприймається зі світських позицій, тобто як соціальне і культурне явище. Завдяки низці серйозних трансформацій і потрясінь українського суспільства в ХХ –початку ХХІ століття світоглядні орієнтації сучасних рівнян носять доволі розмитий, еклектичний характер. У сучасному світі релігія перетворюється на один із багатьох інтересів і переміщується у дальній закуток людської свідомості, її внутрішнього світу. Діяльність людини, її життя визначається ситуативними і швидкоплинними, постійно змінними інтересами. Релігійність тих, хто вважає себе віруючими, часто-густо носить ситуативний характер, в ній проявляється скоріше не стійка світоглядна позиція, а лише умонастрій, який відрізняється значною рухливістю. Досить часто релігія сприймається як важливий елемент культурної традиції народу. Відтак, при високих показниках рівнів релігійності виявляється їх невідповідність характеристикам релігійної свідомості і поведінки.

Наявність «номінально віруючих», тобто тих хто не відвідує храми, або робить це дуже рідко, доводить існування кількох тенденцій: «індивідуалізації» релігійного досвіду; зниження значимості «релігійних практик». На сьогодні індивідуалізація стає невід'ємною рисою церковного життя (насамперед православного). Сама практика навернення до віри, воцеркволення перетворюється в глибоко індивідуальну. У кожного формуються свої власні навички спілкування з Богом. При цьому церковна традиція використовується вибірково, входить в особистий досвід людини. Відтак, релігія, по суті перетворюється в релігійність, а ядро релігійності – це пошук «власного Бога», який перебуває поза конфесійною різноманітністю. З точки зору релігійності чи духовності, у кожного виникає свій індивідуальний досвід зустрічі з Богом, і всі ці різновиди досвіду рівнозначні.

Таким чином можна стверджувати, що релігійний актор на Рівненщині виходить за межі конфесійного середовища. Релігійний досвід для багатьох людей перестає бути власне досвідом, залишаючись лише переживанням, одним із багатьох інших переживань.

Відтак, в наш динамічний час відбувається постійна зміна тематичних і концептуальних орієнтацій релігійних спільнот, з'являються все нові й нові інституції одних і тих же конфесій на Рівненщині. Таке конфесійне багатоманіття сформувалося за рахунок виходу із підпілля чи відновлення діяльності низки християнських конфесій, які раніше не мали офіційного визнання; дезінтеграційних процесів, що мають місце в сучасному православному середовищі; за рахунок активної місіонерської діяльності зарубіжних релігійних центрів, а також поширення релігійних новоутворень вітчизняного походження.

Водночас в умовах глобалізації релігія все активніше взаємодіє з різними сферами суспільного буття. Тому питання прогностичної оцінки діяльності конфесій як в локальному, так і вглобальному сенсах буде залишатися в активі дослідників. Припускаємо, що в майбутньому відбуватиметься постійна зміна тематичних і концептуальних орієнтацій релігійних спільнот, з'являтимуться нові інституції одних і тих же конфесій. Однак, зауважимо, що сфера сакрального є надзвичайно тонкою сферою, де «раціональне-ірраціональне», «індивідуальне-колективне» дуже тісно переплітаються і складно піддаються прогнозуванню.

Аналіз особливостей релігійної ситуації на Рівненщині прогнозує, що на сучасному етапі релігійні інституції стають дієвими учасниками суспільних процесів, активно, хоча і не без труднощів внутрішнього розвитку долучаються до соціокультурних процесів у регіоні. Вважаємо, що в найближчому майбутньому за кількісними показниками інституційної мережі жодна з діючих на Рівненщині конфесій не буде зберігати абсолютну перевагу. Водночас спостерігатиметься достатній вплив історичних церков, однак буде простежуватися невідповідність їх релігійної практики запитам «нового віруючого». Тому, навіть будучи ввірянином певної конфесії, сучасна людина перебуває і буде перебувати у стані духовних пошуків, тому, хоча вважаючись, змінює і здатна змінити свою конфесійну і подеколи релігійну належність.

Кількість релігійних організацій Рівненської області (станом на 11.07.2013р.)

№	Церква	Березівський р-н	Володимирецький р-н	Гошанський р-н	Демидівський р-н	Дубенський р-н	Дубровицький р-н	Зарічненський р-н	Здолбунівський р-н	Корецький р-н	Костопільський р-н	Млинівський р-н	Острозький р-н	Радивилівський р-н	Рівненський р-н	Рокитнівський р-н	Сарненський р-н	Дубно	Кузнецовськ	Острог	Рівне	Всього	
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
УПЦ, всього:		42	49	43	16	41	35	30	29	43	32	43	35	24	56	43	49	7	2	2	15	636	
1.	УПЦ, Рівненська єпархія	-	-	43	16	41	-	-	29	43	-	43	35	24	56	-	-	7	-	2	15	354	
	єпархії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	монастирі	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	7
	братства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	духовні навчальні заклади	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
	релігійні громади	-	-	41	16	41	-	-	28	41	-	43	34	24	53	-	-	7	-	2	13	343	
	УПЦ, Сарненська єпархія	42	49	-	-	-	35	30	-	-	32	-	-	-	-	43	49	-	2	-	-	282	
	єпархії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	
	монастирі	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	6	
	релігійні громади	41	48	-	-	-	35	29	-	-	32	-	-	-	-	41	47	-	2	-	-	275	
2.	УПЦ-КП, всього:	8	8	20	22	41	7	1	20	2	25	30	18	30	54	2	6	11	2	3	17	327	
	єпархії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	монастирі	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	5	
	місії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	духовні навчальні заклади	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	релігійні громади	8	8	20	22	40	7	1	19	2	25	30	18	29	54	2	6	9	2	3	14	319	
3.	УАПЦ, всього:	1	-	-	-	3	-	-	1	-	1	6	-	-	2	-	1	-	-	-	8	23	
	єпархії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	релігійні громади	1	-	-	-	3	-	-	1	-	1	6	-	-	2	-	1	-	-	-	7	22	
4.	Незалежні православні р/г	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	
5.	ЄХБ, всього:	11	3	7	7	7	8	1	6	3	4	13	3	8	18	3	3	2	1	1	13	122	
	об'єднання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	місії	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
	духовні навчальні заклади	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	релігійні громади	11	3	7	6	7	8	1	6	3	4	12	3	8	18	3	3	2	1	1	8	115	
6.	ХВС П, всього:	7	10	20	4	15	16	3	6	3	20	10	15	11	23	25	30	1	1	1	12	233	
	об'єднання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	місії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	5	8
	духовні навчальні заклади	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	релігійні громади	7	10	20	4	15	16	3	6	3	20	10	14	11	22	24	30	1	1	1	5	224	
7.	УГКЦ, р/г:	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	1	1	1	1	1	2	9
8.	РКЦ, всього:	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	1	4	3	1	1	1	3	18	
	монастирі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	
	місії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
	релігійні громади	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	1	3	2	1	1	1	2	15	
9.	Адвентисти сьомого дня, р/г:	2	-	-	1	2	-	-	2	1	2	3	-	-	-	1	2	1	1	1	3	22	
10.	ХВС незалежні, р/г:	-	21	-	-	-	-	13	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	2	40	
11.	ЄХБ незалежні, р/г:	-	-	-	-	1	-	-	4	1	-	-	1	2	1	-	-	2	-	-	3	15	

12.	Незалежні свангельські християни, р/г:	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	
13.	Р/г дослідників Святого Письма:	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	
14.	Р/г Церкви Повного Євангелія:	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	5	
15.	Свідки Єгови, р/г:	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	1	1	1	4	13
16.	Р/г харизматичного напряму:	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	4
17.	Об'єднання хасидів Хабад Любавич їудейських р/о України	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	4
18.	Собор незалежних Євангельських церков України	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
19.	Асоціація місіонерських церков свангельських християн в Україні	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
	місії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	релігійні громади	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
20.	Р/г Церкви Живого Бога	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
21.	Вільна Методистська Церква	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
22.	Українська Свангельсько- Реформована Церква	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2
23.	Релігійні громади Рідної української національної віри	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2
24.	Релігійний центр об'єднання релігійних громад рідновірів України	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
25.	Церква «Посольство Боже»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
26.	Релігійні організації Товариства Свідомості Кришти, р/г	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
27.	ЦІХСОД, р/г	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
28.	Духовне управління свангельських християн Української християнської церкви «Нове покоління»	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
29.	Український центр об'єднаної церкви християн віри свангельської	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2
	місії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2

Кількість конфесій:	10	7	4	6	7	5	6	12	7	9	7	5	8	9	6	14	11	9	8	30	31
Всього по району, місту:	74	93	90	51	110	67	50	73	54	87	106	72	78	157	78	101	29	11	11	111	150
спархії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	4
об'єднання, центри	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
монастирі	1	1	2	-	1	-	1	2	1	-	-	1	1	2	3	2	2	-	-	-	20
братства	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
духовні навчальні заклади	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4
місії	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	11
релігійні громади	73	92	88	50	109	67	49	71	52	87	105	71	77	152	75	98	27	11	11	89	145
Р/г, без реєстрації:	18	1	-	1	4	4	-	-	-	2	4	1	1	8	2	9	1	-	-	2	58

Джерела та література

1. Єленський В. Глобальний харизматизм в Україні: перші двадцять років / В. Єленський. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.religion.in.ua/main/analitica/761-globalnij-harizmatizm-v-ukrayini-pershi-dvadcyat.html>
2. Іщук О. Про що говорять цифри: динаміка розвитку релігійної мережі в Рівненській області / О. Іщук // Рівненщина релігійна. Інформаційно-аналітичне видання. – № 2. – 2011. – С. 3–7.
3. Киселев Г. С. Современный мир и «новое» религиозное сознание / Г. С. Киселев // Вопросы философии. – 2000. – № 6. – С. 18–33.
4. Колодний А. Релігійна мережа України в її проблемах і перспективах / А. Колодний // Українське релігієзнавство. Українській Асоціації релігієзнавців двадцять років. Збірник праць та інформативок / За ред. проф. А. Колодного. – № 65. – К., 2013. – С. 55–62.
5. Недавня О. «Нова націєіндіфікація» українців у сучасній РКЦ / О. Недавня // Історія релігій в Україні. Праці XIII Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 20-22 травня 2003 року. – Львів : Логос, 2003. – С. 183–188.
6. Релігійний чинник у процесах націє- та державотворення: досвід сучасної України [Монографія.] – К. : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. – 272 с.
7. Титаренко В. Філософсько-методологічні засади прогнозування релігійної ситуації / В. Титаренко // Українське релігієзнавство. Українській Асоціації релігієзнавців двадцять років. Збірник праць та інформативок / За ред. проф. А. Колодного. – № 65. – К., 2013. – С. 291–299.
8. Тойнби, А. Дж. Постигение истории [Текст] / А. Дж. Тойнби. – Пер. с англ. – М. : Прогресс, 1991. – 736 с.
9. Черенков М. Баптизм без кавычек. Очерки и материалы к дискуссии о будущем евангельских церквей. – Черкассы: Коллоквиум, 2012. – 296 с.